

Bildning, bredd och samhällsengagemang inom nationalekonomin

Lars Calmfors

Institutet för internationell ekonomi, Stockholms universitet och
Finanspolitiska rådet

Föreläsning vid Högskolan i Borås i serien Humboldtseminarier den 7/10-2010

Temat för seminarieriet är vilken roll *bildning* spelar och bör spela i den verksamhet som vi bedriver på universitet och högskolor. Det är ett stort och svårt ämne som jag inte är kompetent att ta något generellt grepp på. Jag ska i stället begränsa mig till nationalekonomin och då framför allt till nationalekonomisk forskning och hur nationalekonomiska forskare ser på sin verksamhet. Även om det är en specifik problemställning, så illustrerar den väl mer generella tendenser.

Jag ska också göra en mycket subjektiv tolkning av begreppet bildning, nämligen som samhällsrelevans, bredd i de problemställningar man intresserar sig för och deltagande i en bred intellektuell samhällsdebatt. Det är förmodligen en tveksam definition av begreppet bildning, men det finns uppenbarligen en rad beröringspunkter. Min framställning har närmast karaktären av kåserande reflektioner.

Ett doktrinhistoriskt perspektiv

Låt mig börja med ett doktrinhistoriskt perspektiv. Det finns inom svensk nationalekonomi en fin tradition av aktivt deltagande i en bred samhällsdebatt. Den går tillbaka till penningteoretikern Knut Wicksell, verksam i slutet av 1800-talet och början av 1900-talet. Han var en bred samhällsdebattör och folkupplysare som uppträdde i alla möjliga sammanhang, ofta med för den tiden mycket obekväma åsikter om bland annat monarkin, kyrkan och svensk nationalism: åsikter som till och med ledde till ett fängelsestraff för hädelse.

Jag kan nämna en rad andra namn: Gustaf Cassel i början av 1900-talet som var en internationell nationalekonomisk "superstar", ekonomhistorikern och nationalekonomen Eli Heckscher samt Gunnar Myrdal och Bertil Ohlin som knappast kräver någon presentation. (även Dag Hammarskjöld inledde sin karriär som nationalekonom, även om hans avhandling ansågs – och även var – tämligen obegriplig). Myrdal, Ohlin och Hammarskjöld var alla verksamma inom den så kallade Stockholmsskolan, som utvecklade tankar liknande Keynes om hur man genom en aktiv finans- och penningpolitik skulle kunna motverka depressioner av det slag vi hade på 1930-talet.

Wicksell, Cassel, Heckscher, Myrdal och Ohlin var alla intensiva deltagare i samhällsdebatten med en stor mängd offentliga anföranden och tidningsartiklar vid sidan av

mycket framstående vetenskapliga insatser. Myrdal och Ohlin belönades med ”nobelpriset” i ekonomi. Cassel och Heckscher hade förmodligen också fått priset om det instiftats tidigare.

En senare nationalekonom som spelat stor roll i den ekonomisk-politiska diskussionen – kanske tydligast i löntagarfondsdebatten på 1980-talet – är Assar Lindbeck som för mig blev en förebild för hur man kan kombinera aktiv forskning med ett aktivt och brett samhällsengagemang. Man kan förstås ha olika uppfattningar om hans – och andra akademiska ekonomers ställningstaganden i olika frågor – men jag tycker att deras strävan att både vara aktiva forskare och att använda den akademiska självständigheten till att vara ”debate intellectuals” är värd all beundran.

Den politiska debatten blir ju – som vi alla vet – lätt mycket fastlåst och dogmatisk. Det finns därför ett stort värde i att fristående akademiker deltar i den offentliga diskussionen både genom att tillföra vetenskaplig kunskap och genom att sortera och granska olika argument på ett logiskt sammanhängande sätt. Akademiska tjänster ger en plattform som i stort sett är oberoende av det politiska systemet.

Det problem som jag ser är att akademiska ekonomer i allt mindre grad ägnar sig åt sådan verksamhet. Det gäller både inlägg i pressen och offentliga föredrag av olika slag. Ingen svensk nationalekonom ligger idag i närheten av den produktivitet som äldre nationalekonomer uppvisade när det gällde ett brett deltagande i samhällsdebatten – enligt Wikipedia skrev till exempel Gustaf Cassel runt 1500 tidningsartiklar under sin livstid. Mindre sådan produktion per person kompenseras inte heller av att det idag finns fler akademiska ekonomer. Väljer man ut femton vetenskapligt välmeriterade svenska nationalekonomiprofessorer, så uppgår deras samlade debattinlägg i pressen till endast en bråkdel av Cassels produktion.

Det finns anledning att reflektera över varför utvecklingen gått i denna riktning. Jag ska diskutera olika orsaker.¹

Specialiseringen

En första orsak är en allt längre driven *specialisering* inom forskningen. Det är inget unikt för nationalekonomin utan gäller alla typer av forskning. En allt längre driven specialisering gäller förstås inte heller bara forskningen utan utvecklingen är liknande på en rad olika samhällsområden.

---

¹ Den följande framställningen bygger till stor del på Calmfors (2009 och 2010).

Det finns stora vinster att göra genom specialisering inom forskningen: genom fördjupade analysmetoder kan man komma mycket längre på olika forskningsfält och göra analyser som tidigare inte var möjliga. Men samtidigt innebär utvecklingen att forskarna tappar överblick eller annorlunda uttryckt att man förlorar i *bildning*.

Denna tendens är mycket tydlig inom nationalekonomin. För hundra år (kanske rentav för 75 eller 50 år sedan) sedan kunde en framstående nationalekonom också vara en framstående rättsvetare (Wicksell), en framstående sociolog (Myrdal) eller en framstående ekonomhistoriker (Heckscher). Det är inte längre möjligt. Faktum är att det inte längre är möjligt att täcka mer än en begränsad del av nationalekonomiämnet.

Ett sätt att illustrera problematiken är att citera Assar Lindbeck som jag förut refererade till. Han konstaterade för några år sedan hur specialiserad forskarutbildningen i nationalekonomi hade blivit med mängder av specialkurser på olika delområden och olika metodkurser. Hans förslag var att alla specialkurserna borde kompletteras med en kurs också i nationalekonomi.

Det sagda betyder inte att nationalekonomiämnet i sig blivit snävare. Tvärtom har det expanderat in på närliggande områden som statistik, statsvetenskap, ekonomisk historia, psykologi och sociologi. Man sysslar idag med många frågor som tidigare aldrig skulle ha betraktats som nationalekonomiska: det kan vara religionens betydelse för ekonomisk tillväxt, val av äktenskapspartner, utformning av politiska institutioner, staters geografiska utbredning, effekter på skolresultat av exponering för radioaktiv strålning till följd av Tjernobylnkatastrofen och så vidare.

Denna breddning av ämnet betyder emellertid inte att den enskilde ekonomen blivit bredare. Tvärtom sysslar den enskilda forskaren i regel med smalare frågor men med mycket bättre metoder än tidigare. Denna fördjupning innebär dessvärre att det finns mindre tid för att intressera sig för breda samhällsfrågor och för att delta i samhällsdebatten.

Utvecklingen påverkar förmodligen forskarrekruteringen till nationalekonomiämnet som sannolikt i större utsträckning än förr drar till sig personer som mer intresserade av vetenskapliga metodproblem än av de samhällsproblem som metoderna kan användas för att studera. Det blir lätt en kumulativ process där sådan rekrytering påverkar även dem som från början sökt sig till ämnet främst därför att de haft ett brett samhällsintresse. Följden blir att forskningen i ökad grad kommer att styras av metoderna, alltså att man letar efter problem som kan studeras med de metoder man har snarare än att man vägleds av intressanta och relevanta problem.

Det finns förstås också mycket positiva inslag i denna utveckling. Det är ju ingen vits med att studera ett problem om man inte har någon bra metod för det. Det finns mängder av exempel på dålig forskning inom samhällsvetenskaperna därför att forskningsresurser kanaliseras till en viss sektor av ekonomin (byggforskning har varit ett avskräckande exempel) eller en viss region (till exempel öststatsforskning som lyckligtvis förlorade sitt existensberättigande när de kommunistiska planekonomierna kollapsade) utan att man förvissat sig om att forskarna haft den metodmässiga kunskap som behövs för att göra något vettigt. Men man kan ändå på goda grunder ställa sig frågan om utvecklingen mot att prioritera metodkunskap på bekostnad av probleminriktning inte gått för långt.

Ett problem är helt klart bristen på kontakter över ämnesgränserna. De är ofta ganska begränsade särskilt för doktorander och yngre forskare, i varje fall på de större universiteten och högskolorna, där det numer knappast finns något ämnesöverskridande utbyte och än mindre umgänge. Det får man först senare i karriären om man väljs in i en fakultetsnämnd, får uppdrag i Vetenskapsrådet eller i Vetenskapsakademien och så vidare. Detta bristande utbyte över ämnesgränserna bidrar till en snävare inriktning och brist på vetenskaplig allmänbildning. Problemet är egentligen ännu värre än så, eftersom det gemensamma breda samtalet också tenderar att försvinna *inom* många institutioner när man i jakten på publicering inte längre har tid till ens en kaffepaus.

Meriteringssystemet och internationaliseringen

Det akademiska meriteringssystemet spelar också stor roll. Det helt centrala vid meritbedömningar inom nationalekonomin är numera publicering i internationella tidskrifter enligt ungefär samma mall som inom naturvetenskaperna. Yngre forskare är – och måste vara – helt fokuserade på detta. Skillnaden mot för 35-40 år sedan när jag bedrev mina doktorandstudier är enorm. Då sågs det som en merit att delta i den ekonomisk-politiska debatten med tidningsartiklar eller artiklar i Nationalekonomiska föreningens populärvetenskapliga tidskrift *Ekonomisk Debatt*. Det gör det knappast idag. Jag har deltagit i åtskilliga bedömningar av doktorander och yngre forskare där kollegor på fullt allvar framfört att det bör betraktas som demeriterande att man tagit tid till inlägg i samhällsdebatten och inte ägnat all tid åt den rena forskningen.

Här är det fråga om svåra avvägningar. Det ligger självfallet ett stort värde i krav på internationell akademisk publicering. Att lyckas publicera i internationell konkurrens är en förhållandevis objektiv indikator på vetenskaplig framgång. I system där man inte tillämpar sådana kriterier blir bedömningarna ofta godtyckliga och brist på internationell konkurrens

skapar lätt en ”skyddad verkstad” där låg kvalitet kan överleva – det finns massor av slående exempel på det från inte minst tyska, franska och italienska universitet.

Problemet är att hitta en lämplig balans. Man bör absolut ha höga minimikrav på internationell publicering för akademiska tjänster men givet att man passerar dem, så borde man kanske *på marginalen* lägga större vikt vid till exempel goda och pedagogiska utredningar av policy-relevanta, bredare problem än vid ytterligare akademiska publikationer, i varje fall om de bara innebär marginella bidrag till kunskapsstocken.

En avigsida med de höga kraven på internationell publicering kan vara att de i alltför hög grad förskjuter intresset bort från överhängande nationella problem till internationella eller utländska sådana. Inom nationalekonomi – liksom i många andra discipliner – är amerikanska tidskrifter ledande. Det leder till en stark tendens att forska om amerikanska problem, eftersom det i regel gör det lättare att publicera i dessa tidskrifter. På mitt eget forskningsområde – arbetsmarknadsekonomi – är det närmast omöjligt att där publicera en artikel om hur lönebildningen påverkas av om det är industrin eller tjänstesektorn som agerar löneledare i förhandlingar om nya kollektivavtal mellan fack och arbetsgivare eftersom den problemställningen inte finns i USA. Den är däremot ytterst central i Sverige och många andra länder i Europa.

Kraven på internationell publicering kan således minska intresset för mer nationella frågeställningar. Det gör också förhållandet att våra nationalekonomiska institutioner börjar att alltmer internationaliseras med fler utländska doktorander och fler utländska forskare. Detta är mycket bra från en allmän kvalitetsaspekt. Men det innebär också mindre av gemensamma samtal om de nationella problemen och att inomvetenskapliga aspekter tenderar att få större uppmärksamhet. Utländska forskare kommer många gånger varken in i de svenska frågeställningarna eller lyckas hålla kontakten med de nationella frågeställningarna i sina hemländer.

Problemet är förstås mindre ju mer policydebatten förflyttas till den internationella nivån. Så sker också i betydande utsträckning: klimathotet, ekonomisk globalisering, finanskrisen, ekonomisk utveckling är till exempel alla internationella fenomen som måste hanteras på internationell nivå. Men samtidigt är många ekonomisk-politiska frågor fortfarande nationella och måste hanteras i det nationella beslutsfattandet, så problemet med att forskare drar sig undan från den nationella arenan kompenseras enligt min uppfattning inte på långa vägar av framväxten av internationella arenor.

Politisk etikettering

Det finns ytterligare ett viktigt skäl till många yngre forskares ovilja att engagera sig i en bredare samhällsdebatt. Det är rädslan att få politiska etiketter klistrade på sig, vilket man lätt får om man som forskare deltar med synpunkter på politiskt kontroversiella områden.

Inför valet 2010 var beskattningen av pensioner i förhållande till arbetsinkomster en stor fråga. Pensionärsorganisationerna och den rödgröna oppositionen drev hårt frågan om det orättvisa i att pensioner beskattas hårdare än arbetsinkomster till följd av jobbskatteavdraget. Två kollegor till mig skrev en DN-debattartikel där de påpekade att det inte förhåller sig på det sättet, eftersom det utgår också arbetsgivaravgifter på löneinkomster (vilka visserligen formellt betalas av arbetsgivarna men enligt tillgänglig forskning övervältras mer eller mindre fullständigt på löntagarna i form av lägre löner).² Det betyder att beskattningen – enligt det vedertagna sättet att räkna när man gör internationella jämförelser – faktiskt är högre på löneinkomster än på pensioner.

Detta var ett viktigt påpekande i syfte att fördjupa debatten, även om man förstås kan göra olika värderingar av hur det ska påverka de ekonomisk-politiska ställningstagandena: införandet av jobbskatteavdraget innebär ju en förändring i förhållande till tidigare så att beskattningen minskat för löntagare i förhållande till äldre. Men min poäng är att mina kollegor omedelbart från en del håll etiketterades som högerekonomer och anklagades för att agera i ett partipolitiskt syfte.

Tendensen att klistra politiska etiketter på forskare som yttrar sig i kontroversiella frågor verkar förmodligen avhållande på många forskares deltagande i samhällsdebatten, eftersom det finns en risk att den vetenskapliga trovärdigheten försvagas. Jag tror att det är så, även om jag personligen inte tycker att man behöver vara så rädd för påståenden om politiska ställningstaganden. Deltar man tillräckligt mycket i samhällsdebatten, så får man så många etiketter placerade på sig att det förhoppningsvis jämnar ut sig i längden.

Den allmänna samhällsutvecklingen

Jag ska framhålla en ytterligare förklaring, en närmast reaktionär sådan. Jag läste för ett antal år sedan en biografi över Anna Bugge Wicksell, norsk fredsaktivist gift med Knut Wicksell, som gav en god inblick i båda deras liv.³ De brottades med stora ekonomiska problem under en stor del av Knut Wicksells karriär, delvis därför att professorer var ganska dåligt betalda, delvis därför att Knut Wicksell på grund av sin ”rabulistiska” läggning länge hade svårigheter att få en fast akademisk tjänst.

² Svaleryd och Waldenström (2010).

³ Nordqvist (1985).

Men det slående var ändå det liv som även en ”fattig” akademiker kunde leva med tjänstefolk och med möjligheter att i stort sett varje kväll hålla ”akademisk soirée” med vänner, kollegor och studenter: ett slags löpande seminarium där man kontinuerligt ventilerade de stora samhällsfrågorna. Att göra något liknande är förstås helt omöjligt för en professor idag: de flesta av oss har sprungit som ”skållade råttor” för att hinna hämta barn på dagis, göra matinköpen, umgås med barnen och få dem i säng så att allt kan upprepas nästa dag. Detta är förstås viktiga aktiviteter men de ger inte så mycket utrymme för reflektion och eftertanke.

Jag är nu inte så reaktionär att jag förespråkar en återgång till gamla tiders förhållanden – jag inskränker mig till att gilla RUT-avdraget – men det är klart att det fanns helt andra förutsättningar att skaffa sig ”bildning” än det gör idag med det sätt som vi idag organiserar våra liv på med all den tidspress det innebär. Jag har lika lite som andra någon lösning på problemet, men det tål ändå att tänkas på i sammanhanget.

Vilken nytta gör nationalekonomerna?

Påverkar graden av bredd och bildning hos ekonomer hur nyttiga vi är? Jag skulle vilja svara klart ja på den frågan. Den finanskris vi genomlidit – och till viss del fortfarande genomlider – är ett illustrativt exempel.

På det hela taget gjorde vi nationalekonomer ett dåligt jobb när det gällde att varna för att en finanskris kunde uppstå. Att vi skulle *förutsäga* den är för mycket begärt. Så exakta prognoser på mänskligt beteende går inte att göra. Men däremot borde vi ha varnat mer för riskerna. Det fanns visserligen varningar för bostadsprisbubblor som måste brista (i till exempel USA, Storbritannien, Irland och Spanien), för att de amerikanska bytesbalansunderskotten (som var en spegelbild av kraftig upplåning) inte var hållbara och för att statsfinanserna var för svaga i många länder. Men det var ändå ytterst få ekonomer som såg faran för en finansiell härdsmläta av det slag som uppstod.

Varför var det så? Här spelade förmodligen specialiseringen en stor roll för att vi inte såg helheten? Jag tror också att vi alldeles för mycket fokuserade på ”vackra” och logiskt sammanhängande teoretiska modeller som i för hög grad framhöll rationalitet på de finansiella marknaderna. Vi hade gjort ett mycket bättre jobb om vi i högre grad hade förlitat oss på ekonomisk-historiska erfarenheter, där liknande förlopp som nu många gånger tidigare lett fram till finansiella kriser, även om vi kanske inte kunde modellera de exakta förloppen så teoretiskt bra. Större betoning på doktrinhistoria och hur olika synsätt samspelar med de ekonomiska erfarenheterna, liksom kanske mer av generell vetenskapsteori, hade antagligen

också hjälpt oss att hålla bättre distans och ha en mer relativistisk inställning till de för tillfället rådande modellparadigmen.

Annorlunda uttryckt hade lite mer *bildning* kunnat bidra till bättre bedömningar. Det är något som enligt min mening borde komma in mer i den grundläggande forskarutbildningen.

Vad kan vi göra åt problemen?

Jag har fört min diskussion utifrån den nationalekonomiska disciplin som jag känner bäst. Men det betyder inte att nationalekonomin skulle vara värre därän än andra discipliner, utan detta är allmängiltiga problem för alla vetenskaper.

Jag deltog som inbjuden talare på Statsvetenskapliga förbundets 40-årsjubileum i oktober 2010 och kunde då konstatera att man där diskuterade i princip samma problem: större fragmentarisering av ämnet, specialisering på snävare områden med allt mer sofistikerade metoder, mindre av gemensamt samtal, allt färre statsvetare med bred bildning som deltar i den breda samhällsdebatten.

Hur ska man hantera problemet? Jag ska diskutera två aspekter: forskningsfinansiering och möjliga institutionella lösningar.

Låt mig börja med *forskningsfinansieringen*. Jag tror att den i hög grad bidrar till problematiken. Den vedertagna modellen för forskningsfinansiering (vid sidan av anslagen till universitet och högskolor) är projektfinsiering. Det är då fråga om ganska kortsiktiga projekt (kanske tre år men i regel med krav på fortlöpande rapportering). Sådan kortsiktig finansiering skapar naturligtvis starka incitament att satsa på säkra projekt, som endast ger marginella utvidgningar av existerande kunskap, men motverkar djärvare och bredare satsningar. Det blir en stark tendens till riskminimering.

Jag tror att man måste försöka röra sig bort från den nuvarande dominansen för denna typ av projektfinsiering mot ett större inslag för meritbaserad och mer långsiktig finansiering (som självfallet måste utvärderas med jämna mellanrum). En sådan förändring har dessutom den stora fördelen att mindre resurser skulle behöva ägnas både åt att skriva projektansökningar och åt att bedöma dem, vilket nu utgör en mycket stor belastning på hela forskningssystemet.

Min andra huvudpunkt gäller möjligheten till *institutionella lösningar*. Om det är så svårt att få akademiska forskare att ta på sig rollen som ”debate intellectuals” kanske man måste försöka skapa institutioner som främjar detta. Jag är själv involverad i ett sådant försök. 2007 tillskapade regeringen det så kallade *Finanspolitiska rådet*, bestående av sex akademiska ekonomer (och dessutom två tidigare politiker). En uppgift är att årligen granska om

finanspolitiken och den övriga ekonomiska politiken ligger i linje med de mål som regering och riksdag själva formulerat. Därutöver ska rådet också granska de grunder som regeringen anför för sin ekonomiska politik och mer allmänt stimulera debatten om den ekonomiska politiken i samhället. Vi har tolkat dessa uppgifter som ett uppdrag att vara ett slags ”vakthund” i debatten, alltså att försöka hyfsa den genom att tillföra forskningsunderlag och granska i vilken mån politikerna använder det underlag som finns på ett korrekt sätt.⁴

Det finns de som kritiserat tillkomsten av Finanspolitiska rådet därför att det skulle innebära att forskare, i det här fallet ekonomer, får en roll som innebär att man sätter sig till doms över politiker. Så ser inte jag det. Jag ser det som ett uppdrag att ge både politiker, när de ska fatta beslut, och väljare, när de ska utkräva ansvar av sina valda politiker, ett bättre kunskapsunderlag.

En fråga som jag ofta fått är varför det behövs en särskild statlig myndighet för att göra detta. Varför kan inte ekonomer utföra samma uppgift som fristående akademiker? Problemet som jag försökt beskriva är att vi av en rad skäl inte gör det på det sätt som vi gjorde tidigare. Det kan vara ett argument för att i högre grad försöka institutionalisera detta slags aktiviteter. Att ta på sig ett ledamotskap i Finanspolitiska rådet innebär ett åtagande att över några år kontinuerligt följa och offentligt utvärdera den ekonomiska politiken på ett sätt som man annars inte skulle göra. Rådet hjälper till att ge form och status åt sådan verksamhet.

Det problem som finns är som alltid resurserna. De är mycket små i förhållande till arbetsinsatsen. De akademiska ledamöternas uppdrag utförs som akademiska bisysslor, vilket betyder att man verkligen får hårdra den tredje uppgiften för att motivera varför man använder så mycket akademisk arbetstid till denna uppgift.

Sammanfattande slutsatser

Min tes är således att akademiska forskare traditionellt har spelat en mycket viktig roll som oberoende deltagare i samhällsdebatten. Det har vi kunnat göra därför att akademiska tjänster ger oss en självständig bas i förhållande till det politiska systemet. Men denna roll förutsätter en bredd i intresseinriktning – bred bildning om man så vill – som gör att man har något intressant att komma med.

Det ligger ett oerhört värde i den fördjupning som sker i det vetenskapliga arbetet på olika områden till följd av specialisering och bättre metoder, i striktare krav på meritering och mindre godtycklighet vid tjänstetillsättningar samt i internationaliseringen. Men samtidigt ser

---

⁴ Material om Finanspolitiska rådets verksamhet finns på rådets hemsida: www.finanspolitiskaradet.se.

vi hur akademikers roll som ”debate intellectuals” försvagas. Jag ser en stor risk att vi förlorar något mycket värdefullt om vi inte tänker oss för. Det är inte fråga om att kasta systemet över ända, men vi måste försöka justera det så att denna roll för akademiker kan upprätthållas. Jag har svårt att se någon annan grupp som skulle kunna ta över detta arbete – jag tror till exempel att det är mycket svårt att tänka sig en egen yrkesgrupp av ”förmedlare” mellan akademiker och praktiker. Det är enligt min mening en mycket stor fördel att själv ha bedrivit akademisk forskning som ligger nära den kunskap man ska bidra med i samhällsdebatten: annars är risken för feltolkningar stor.

Som framgått har jag ingen universalmedicin men jag kan se ett antal förändringar som skulle kunna dra i rätt riktning.

- Större betydelse för ”bredd” och ”bildning” i det akademiska meriteringssystemet men utan att för den skull ge upp kravet på vetenskaplig excellens som grundkriterium.
- Bredare kursutbud i forskarutbildningen. I nationalekonomi skulle det innebära mer av i varje fall ekonomisk historia, doktrinhistoria och vetenskapsteori.
- Förändringar i forskningsfinansieringen i riktning mot mindre av projektstöd och mer av meritbaserat stöd.
- Nya institutionella former för att styra forskare mot samhällsrelevanta utvärderingar. Jag nämnde Finanspolitiska rådet som ett exempel. Ett annat är IFAU, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, som varit mycket framgångsrikt i att utvärdera olika arbetsmarknadspolitiska program. Det är en statlig myndighet som förlagts i anslutning till Uppsala universitet, som är mycket starkt vad gäller arbetsmarknadsekonomi, och vars resurser man därför kunnat dra på.

Sist men inte minst är det viktigt med en levande diskussion om dessa frågor. En hel del kan förmodligen åstadkommas redan genom att få mer fokus i diskussionen bland akademiska forskare på de avvägningar det är fråga om.

Inom nationalekonomin kan man samtidigt se två tendenser. Den ena är att metodkunskap och specialisering ger hög status bland de forskarstuderande. Men det finns också en hoppfull tendens bland doktorander och andra yngre forskare att reagera mot att forskarutbildningen är så specialiserad att det blir alldeles för lite tid över att intressera sig för aktuella och relevanta ekonomisk-politiska frågeställningar. Men det är svårt att se vilken tendens som kommer att

dominera på sikt. Jag tror att det krävs mycket målmedvetna satsningar om man ska motverka de starka krafter som drar bort forskare från den breda samhällsdebatten.

Referenser

Calmfors, L. (2009), Ekonomer bör bredda sin bildning, *Axess* 2009:7.

Calmfors, L. (2010), Vilka lärdomar bör den nationalekonomiska professionen dra av den ekonomiska krisen?, Nationalekonomiska föreningens förhandlingar, Stockholm, 12 januari 2010, *Ekonomisk Debatt*, Nr 3.

Nordqvist, L. (1985), *Anna Bugge Wicksel : en kvinna före sin tid*, Malmö, 1985.

Svaleryd, H. och D. Waldenström, Pensionärer beskattas inte hårdare än löntagare, *Dagens Nyheter*, 18 augusti.